

Jordvern i feil retning!

Fjoråret var et nedslående år for jordvernet. For første gang på fire år ble ikke det nasjonale jordvernmålet oppnådd. Stortinget fastsatte i 2015 et mål om at maksimalt 4.000 dekar dyrket mark skal omdisponeres per år. Dette målet ble nådd i 2017, 2018 og 2019. I 2020 gikk det skeis, da norske kommuner omdisponerte så mye som 4.676 dekar dyrket mark.

Tallet er alarmerende, fordi det er bred enighet om at jordvernet trenger en vesentlig skjerping. Derfor vedtok Stortinget i juni i år kraftig innstramming av jordvernmålet, til maksimal årlig omdisponering på 3.000 dekar dyrket mark. Omdisponeringen skal dermed ned med en firedel – det er ikke småtterier!

Kommunene i Innlandet omdisponerte 875 dekar dyrket mark i 2020, noe som utgjør nesten ¼ av det nasjonale målet. Med innskjerpet jordvernmål kan ikke dagens politikk og praksis i Innlandets kommuner fortsette. Og noen skiller seg åpenbart negativt ut. De tre kommunene som omdisponerte mest dyrket mark i Innlandet i fjor var Stange – 457 daa, Nord-Odal – 105 daa, og Gjøvik – 82 daa.

Innlandet er dessverre også stadig representert på den nasjonale verstinglista. I den siste femårsperioden er Stange (700 da) høyest på den nasjonale verstinglista, kun slått av trøndelagskommunene Melhus og Trondheim. For perioden fra 2005 til 2020 er Ringsaker på en nasjonal femteplass og Stange på en nasjonal tiendeplass. I denne perioden har de omdisponert henholdsvis 1.918 og 1.423 dekar hver.

Dette er svært høye tall, og Jordvernalliansen i Innlandet har gjennom en årrekke hengt tett på Ringsaker kommune, for forsøksvis å bidra til en snuoperasjon der. Vi er klar over at en andel av omdisponeringen har gått til utbygging av veg og jernbane. Men: En nødvendig konsekvens av disse store samferdselsprosjektene er at en må unngå å bruke dyrket mark til bolig- og næringsformål!

Nå trengs åpenbart en skjerping i Stange, og vi mener Stange har en vesentlig mulighet knyttet til boligutbygging på Tangen. Helt tilbake i 2014 vedtok Stange kommune en kommunedelplan for Tangen. Her ble det planlagt boligområder på til sammen 1.094 dekar, hvorav oppunder 250 er på dyrket mark. I 2014 var ikke nasjonal jordvernstrategi vedtatt. Nå er den i tillegg vesentlig innstrammet, og dette berger for at Stange kommune må se på sine planvedtak på nytt. Det har flere norske kommuner gjort i lys av endret nasjonal jordvernpolitikk og behov for å ivareta norsk matproduksjon. På landsplan ble 356 dekar dyrket jord ført tilbake til landbruksformål i 2020.

Heldigvis nydyrkes betydelige arealer til matjord, både i Stange, Ringsaker og i andre kommuner i Innlandet. Men dette må ikke brukes som et argument for bygge ned matjorda vår. Ifølge FN må tilgangen på mat i verden økes med mer enn 50 % innen 2050. Da må vi både nydyrke og ta vare på all den viktige matjorda vi har. Husk: Den beste jorda er den som allerede er dyrket.

Eksempelet på Tangen er ekstra grelt fordi Bjørn Dæhlie med sine utbyggingselskaper nå har kastet øynene sine på det aller beste jordet, og har lansert planene for Mjøstangen plusslandsby. Dette skal være et klima- og miljøprosjekt, men kan umulig gjøre seg fortjent til den merkelappen når byggingen kjøres i gang på matjord av svært god kvalitet (NIBIOs beste klassifisering).

I tillegg til innstendig å oppfordre Stange kommune til en snuoperasjon på Tangen, maner vi alle Innlandets kommuner til å gå kritisk gjennom sine planverk og reguleringsaker, og framover sette jordvernet i første rekke. Det er politikk for framtidens generasjoner. Norge har kun tre prosent dyrket mark, og matjorda er i praksis en ikke-fornybar ressurs.

Arbeidsutvalget i Jordvernalliansen i Innlandet, Lars Opsal jr (Innlandet Bondelag), Odd Erik Kokkin (LO Innlandet) og Lars Arne Mjørlund (Innlandet Bondelag)